

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

КРЪГЛА МАСА

„ 25 ГОДИНИ КОНСТИТУЦИЯ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ В ПЕРСПЕКТИВАТА НА ВЪРХОВЕНСТВОТО НА ПРАВОТО, ДЕМОКРАЦИЯТА И ЗАЩИТАТА НА ОСНОВНИТЕ ПРАВА „

11 юли, 10:00 часа, зала „ Изток „ на НС

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН КИРИЛОВ,

УВАЖАЕМИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА АКАДЕМИЧНАТА ОБЩНОСТ,

УВАЖАЕМИ КОЛЕГИ ЮРИСТИ,

Днешният повод не трябва да се свежда просто до отбелязването на годишнина от приемането на действащата Конституция. Днес е ден на демократичната българската държавност, на широката обществена воля за изграждане на демократична България, в която властват върховенството на закона и върховенството на правата на човека.

Конституцията от юли 1991 г. беше резултат не от домогванията или конюнктурните политически сметки на една или друга партия, а от желанието на огромна част от обществото да демонтира тоталитарната държава и да постави трайните конституционни основи на свободата, демокрацията и уважението към човешката личност.

Учредителната власт, олицетворена от VII-то Велико народно събрание, имаше възможно най-широката демократична легитимност, която никое обикновено Народно събрание след него не достигна. Забележете! VII-то ВНС беше избрано при избирателна активност от 90,3 процента. То беше излъчено от българския народ, за да изпълни една основна задача, и даже бих казала историческа мисия – да приеме новата конституция на демократична България. Едно огромно конституционно мнозинство.

Ако отворим стенограмите на ВНС, печатът от онзи период, новинарските хроники, ще усетим една атмосфера не само на политически кипеж, но и на вдъхновено държавотворно усилие. Истински сблъсък на идеи, на концепции, на политически визии за бъдещето на България, а над всичко – един почтен стремеж на народните представители да бъдат на висотата на историческия момент.

Казвам всичко това не за да придавам излишна тържественост на повода, който ни е събрал, а защото актът на приемането на Конституцията не трябва да бъде просто протоколна дата в нашия обществено-политически календар. Нека имаме съзнанието, че Конституцията от юли 1991 г. материализира едно от най-сериозните демократични достижения на нацията. И да отдадем дължимото уважение на всички онези, които направиха възможно нейното изработване и приемане. Защото тази Конституция се превърна в трайна основа на демократичните промени. Гарантира не само тяхната необратимост, но и очерта път и възможности за развитие.

Възхвалявана, а понякога и отричана, Конституцията не позволи отклонение от демокрацията дори и при най-остри политически и социално-икономически кризи и граждански конфликти. Вгледани в политическото злободневие, неведнъж от различни страни на политическата арена са се чували упреци, с които се приписват на тази конституция текущите недъзи на слаби, корумпирани управления или неспособни политически мнозинства. Не е виновна обаче конституцията за слабостите на българската политическа класа или за неспособността да се постига широко национално съгласие около големите теми на деня. Имаше един афоризъм – „Не намразвайте институциите заради техния персонал“. Бих го парафразирала така: „Не отричайте конституцията заради грешките на тези, които трябва да я изпълняват“.

В същото време, винаги съм защитавала една ясна позиция – никоя конституция не е „свещена крава“. Основният закон може и трябва да бъде променян, но не според мимолетната политическа конюнктура или според капризите на една или друга политическа среда. В една демокрация конституционните промени не са лабораторно занятие, а мащабен обществен процес по формиране на конституционно мнозинство в обществото. Но не като механичен аритметичен сбор от парламентарни групи и депутати, а именно

като обществено мнозинство, което иска и търси определена промяна. Доказателство за това са и промените, които се направиха в Конституцията от 2005 г. досега – винаги когато такова обществено конституционно мнозинство е било факт, промените са се случвали – и по отношение на т.нар. „европейски поправки“ във връзка с влизането в ЕС, и по отношение на извършените до този момент промени, свързани със съдебната власт и регламентацията на омбудсманската институция като висш конституционен орган. Нужна е спокойна, реална и широка обществена, професионална и политическа дискусия, в резултат на която да се формира конституционно мнозинство.

Като омбудсман на Република България не мога да не се спра и на едно от най-големите достойнства на Конституцията – модерният конституционен каталог на основните права и свободи на гражданите, който тя прокламира. Заедно с тяхното тълкувателно доразвитие в практиката на Конституционния съд, те са сърцевината на конституционния ред.

Дълбокото ми убеждение е, че трябва да започнем дискусия за по-нататъшно развитие на конституционната уредба на правата и свободите чрез бъдещи промени в основния закон. Ще очертая три посоки, в които може да се търси такова развитие: *първо*, по-стриктно гарантиране на социалните права; *второ*, засилване на конституционната защита на потребителите спрямо монополите; *трето*, извеждане на конституционно ниво на някои важни правозащитни стандарти, които произтичат от практиката на Съда в Страсбург – например относно езика на омразата, свободата на изразяване, свободата на медиите.

И ще завърша с думите на един известен американски държавник от преди повече от столетие: „Бог дава свобода на тези, които я обичат и винаги са готови да я пазят и защитават“ (Даниъл Уебстър). Нека обичаме, пазим и защитаваме конституционните права и свободи – това е наш дълг в името на общото благо.

МАЯ МАНОЛОВА
ОМБУДСМАН НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ